

Moeten we blij zijn met de wolf in Nederland?

26 juli 2023

Sinds enkele jaren is de wolf ook thuis in Nederland. Komen aanlopen uit Duitsland of geïntroduceerd, inmiddels is hun aantal groeiende en zo ook de incidenten. Meestal als schuw bekend staand roofdier, komen er ook meldingen van ‘hybride-wolven’, een kruising tussen wolf en hond. Een natuuronderzoeker, die anoniem wil blijven en die al veel wolven op de Veluwe heeft ontmoet, trof onlangs zo’n ‘hybrid’, en voelde voor het eerst angst.

Foto: [Pixabay](#)

Hobbyboer aangevallen door wolf

[Het bericht](#) haalde alle media. Een hobbyboer die zijn schapen tegen een wolf wilde beschermen werd zelf aangevallen door de wolf. Uiteindelijk werd het dier doodgeschoten. Faunabescherming vindt dat *“dit misdrijf niet onbestraft mag blijven”*.

Het geeft aan dat de wolf als dier in Nederland en dan vooral op de Veluwe

voortdurend strijd oplevert tussen liefhebbers van de wolf, faunabeschermers, provincie Gelderland en gedupeerde boeren.

Sinds 2015 zijn de wolven terug in Nederland. De eerste meldingen van zwervende wolven kwamen uit Duitsland. Sinds 2019 leven de dieren ook op de Gelderse Veluwe, hier zijn ook welpjes geboren. Al sinds 1996 komen er weer wolven in ons buurland Duitsland voor. De reden hiervoor kan zijn gelegen in de val van de Berlijnse Muur en dan vooral het IJzeren Gordijn, een 1.800 km lange dubbeluitgevoerd hekwerk dat Oost- en West-Europa in de Koude Oorlog van elkaar scheidde. Met het opruimen van dat hek konden wolven, die al langer leefden in gebieden in Polen en Oost-Duitsland hun weg vinden richting westen. Nadat daar in 2000 de eerste voortplanting werd geconstateerd heeft er een snelle uitbreiding van het leefgebied van de wolf plaatsgevonden.

Wolven komen nu in Europa op diverse plaatsen voor: van Scandinavië tot in Spanje en Italië en vooral in Oost-Europa. In 2017 bestond de Europese populatie uit 10 gescheiden populaties met ongeveer 12.000 individuen (zonder Wit-Rusland, Europees Rusland en Oekraïne), verspreid over een gebied van ca. 800.000 km² in 29 landen. Een kleine 10.000 daarvan komt voor binnen de Europese Unie.

Sinds 2015 meer dan 4.000 meldingen

Het aantal sinds 2015 in Nederland gemelde en [geregistreerde waarnemingen](#) van de wolf is al de grens van 4.000 gepasseerd. Daarbij gaat het om directe waarneming van een wolf of het vinden van zogenaamde wolvenkeutels. De organisatie BIJ12, die voor provinciale overheden de schade door in de natuur levende beschermde dieren registreert en zo nodig vergoedt, houdt het aantal meldingen al sinds 2015 bij.

De wolf is een internationaal beschermde diersoort. Het opzettelijk doden, vangen of verstoren van wolven is verboden op grond van artikelen 3.5 en 3.6 van de Wet natuurbescherming.

Momenteel zijn er op de Veluwe geen gebieden meer waar de wolf niet voorkomt. [Een kaart](#) van BIJ12 laat dat zien. Nationaal Park de Hoge Veluwe is een uitzondering. Daar komt de wolf officieel niet voor. Officieel, want de wolf is daar toch gesignaleerd. In het park is de wolf niet gewenst. Het bestuur heeft zelfs de

peperdure wildwissels, waardoor wild veilig over de wegen naar andere delen kunnen lopen, afgesloten uit angst voor de wolf. En toch loopt hij ook op de Hoge Veluwe rond. Mogelijk is dit veroorzaakt doordat actievoerders, aanhangers van de wolf, gaten in het hek hebben geknipt waardoor de wolf het Nationale Park konden binnengaan.

Wil Nationaal Park de Hoge Veluwe probleemwolf creëren?

Een incident waarbij een fietser in het park door een wolf werd gevolgd [haalde de media](#). De fietser kon door snelheid de maken de wolf achter zich laten. Of de wolf de fietser zou hebben aangevallen, is speculatie. Het toont wel aan dat een directe ontmoeting met een wolf niet meer ondenkbaar is.

Volgens de Vlaamse omroep VRT zouden “in het Park De Hoge Veluwe dicht bij de wandelpaden resten van kadavers zijn gevonden die vermoedelijk als voedsel werden achtergelaten voor de wolven. Wolven zijn van nature bang van mensen, maar door hen bij te voeren, gaan ze mensen associëren met iets positiefs. Zo kan het dat een wolf mensen begint op te zoeken en dat is bij deze wolf duidelijk het geval.”

Dierenrechtenorganisatie De Faunabescherming beschuldigt de directie van het Nationaal Park De Hoge Veluwe ervan de wolf (of meerdere wolven) doelbewust tam te maken en heeft een klacht ingediend. Meldt de VRT. *“Het nationaal park was vanaf het begin tegen de komst van de wolf”,* vertelde voorzitter Niko Koffeman van De Faunabescherming aan NOS. Koffeman sluit niet uit dat De Hoge Veluwe van de wolven probeert af te komen door ‘probleemwolven’ te creëren. *“Omdat er geen andere plausibele verklaring is voor het onnatuurlijke gedrag van de wolf op de Hoge Veluwe moet de terreineigenaar daarvoor verantwoordelijk gehouden worden”,* aldus Faunabescherming.

Hele Veluwe al onder wolvenpopulaties verdeeld

Volgens het [Interprovinciaal Wolvenplan](#) uit 2019 zijn er 5 fases te onderscheiden van de herintrede van de wolf in Nederland:

- fase 1: er bevindt zich (af en toe) een zwervende wolf in Nederland;
- fase 2: er bevindt zich een territoriale wolf in Nederland;
- fase 3: er bevindt zich een territoriaal wolvenpaar in Nederland;
- fase 4: er bevindt zich een territoriaal wolvenpaar met jongen in Nederland;
- fase 5: we bevinden ons tien jaar na deze eerste voortplanting.

Inmiddels zijn wij voorbij fase 4: op het hele Veluwegebied komen nu verspreid wolvenpopulaties voor. Wolvenkenners kennen de diverse territoria. Immers wolven zijn gebonden aan een eigen territorium.

In het interprovinciaal Wolvenplan wordt erkend dat wolven overlast en schade kunnen veroorzaken. In een schema worden de diverse stadia van overlast uitgewerkt.

Tabel 1a. Wolf en mens.

Omgang met mogelijke probleemsituaties met wolven: gedrag van wolven, oorzaak, inschatting situatie en maatregel. Ontleend aan Groot Bruinderink en Lammertsma (2013) en Niedersächsisches Wolfskonzept (2017).

Thema	Gedrag	Oorzaak	Inschatting	Maatregel
Wolf en mens	Wolf bezoekt 's nachts bebouwd gebied	Normaal gedrag, wolf is niet geïnteresseerd in mensen maar mijdt geen bebouwing	Ongevaarlijk. Een probleem kan ontstaan als wolven regelmatig voedsel(resten) in of bij bebouwing vinden	Geen / eventuele beschikbare voedselbronnen verwijderen. Geval observeren en documenteren
	Wolf bezoekt overdag bebouwd gebied	Normaal gedrag, wolf is niet geïnteresseerd in mensen maar mijdt geen bebouwing	Ongevaarlijk	Geen / eventuele beschikbare voedselbronnen verwijderen. Geval observeren en documenteren
	Wolf vlucht niet meteen maar observeert mensen	Normaal gedrag, wolf heeft nog geen slechte ervaring meegemaakt. Vooral jonge wolven zijn vaak nieuwsgierig	Ongevaarlijk / oppassen voor lokken en voeren	Geen / oppassen voor gewinning. Geval observeren en documenteren
	Wolf verblijft langdurig in of nabij bebouwd gebied	Divers: 1) Paartijd, zoekt partner of ziet honden als concurrent 2) Voedselbronnen 3) Sociale verhouding met hond	Monitoren, mogelijk conditionerings- en gewinningsprobleem, risico op hybridisatie en/of letsel hond	Oorzaak opsporen en wegnemen, wolf zenderen en verjagen. Honden afschermen van mogelijke contacten met de wolf. Publiek voorlichten.
	Wolf benadert meermaals mensen	Mogelijk sterke voerconditionering en gewinning	Kritisch, kans op gewinning en uiteindelijk agressief gedrag en letsel mens	Zenderen en verjagen, publiek waarschuwen niet te voeren, indien geen resultaat wolf doden
	Wolf reageert agressief op mensen zonder aanleiding	Extreme gewinning, hondsdoelheid	Gevaarlijk	Wolf doden

Veiligheid van mensen staat in alle gevallen voorop

Tabel 1b. Wolf en hond.

Omgang met mogelijke probleemsituaties met wolven: gedrag van wolven, oorzaak, inschatting situatie en maatregel. Ontleend aan Groot Bruinderink en Lammertsma (2013) en Niedersächsisches Wolfskonzept (2017).

Thema	Gedrag	Oorzaak	Inschatting	Maatregel
Wolf en hond	Wolf benadert meermaals mensen met honden (verschillende mensen en verschillende honden, maar niet agressief)	Ziet in de hond een soortgenoot	Geen acuut gevaar voor de mens. Monitoren, gevaar voor hond niet uitgesloten. Mensen kunnen deze situatie als bedreigend ervaren.	Afhankelijk van de locatie en periode wolf zo snel mogelijk zenderen en verjagen dan wel honden uit het gebied houden. Publiek voorlichten
	Wolf benadert meermaals mensen met honden en is agressief naar honden	Ziet in honden soortgenoot die zijn territorium bedreigt	Kritisch, kans op letsel hond, stressvol voor mensen, risico dat mensen betrokken raken	Wolf doden
	Wolf verblijft langdurig in of nabij bebouwd gebied	Divers: 1) Paartijd, zoekt partner of ziet honden als concurrent 2) Sociale verhouding met hond	Monitoren, risico op hybridisatie en/of letsel hond	Oorzaak opsporen en wegnemen, wolf zenderen en verjagen. Honden afschermen van mogelijke contacten met de wolf. Publiek voorlichten.
	Wolf doodt honden bij bebouwing (op erf of in tuinen)	Wolf heeft geleerd dat honden een makkelijke prooi zijn of ziet honden als concurrent	Kritisch, grote acceptatieschade, risico dat mensen betrokken raken	Preventieve maatregelen, indien geen resultaat wolf doden
	Wolf doodt honden die niet zijn aangelijnd en niet in de directe nabijheid van mensen verblijven	Ziet in honden soortgenoot die zijn territorium bedreigt	Natuurlijk gedrag	Publiek voorlichten; loslopende hond in een wolventerritorium vormt voor de hond een reëel risico

Risicoschema uit Interprovinciaal Wolvenplan.

Wolven kunnen een gebied in een Natura 2000-gebied veranderen

Als een rondtrekkende wolf zich vestigt en een roedel vormt in een primair agrarisch gebied - bijvoorbeeld de Flevopolder - dan kan vanuit Brussel al snel de

verplichting volgen om het leefgebied van die roedel aan te merken als Natura 2000-gebied voor de wolf. *„Ik denk dat maar heel weinig boeren dit beseffen”*, [waarschuwt natuurbeschermingsjurist Arie Trouwborst](#).

„In de Habitatrichtlijn geldt dat de dynamiek van de betrokken soorten leidend is”, benadrukt de rechtsgeleerde. *„Daar waar de wolf zich vestigt, moet ie beschermd worden. En zeker als het tot voortplanting komt, kan al snel de verplichting volgen om het leefgebied van de roedel aan te merken als Natura 2000-gebied voor de wolf.”*

Naast het zogenaamde stikstofprobleem, wordt de boer dus ook bedreigd door de wolf: als zijn schapen of kippen niet worden aangevallen, kan de aanwezigheid van wolven in zijn gebied ertoe leiden dat zijn bedrijf in een Natura 2000-gebied komt te liggen en dus ook aan extra regels moet voldoen.

Hybride wolf in opkomst

Volgens het Interprovinciaal Wolvenplan staat de veiligheid van de mens voorop. Toch lijkt dat in de praktijk anders te liggen. Een fervent natuurkenner en wandelaar vertelde ons onlangs dat hij oog-in-oog stond met een zogenaamde ‘hybride wolf’. Dat is een wolf die zich gekruist heeft met een hond. Door die kruising verandert het karakter van de wolf. Ook kan hij iets groter zijn dan zijn niet-gekruiste soortgenoten.

Wolf-hond hybride (kortweg hybride) is een term die wordt gebruikt om de nakomelingen aan te duiden die het resultaat zijn van een paring tussen een wolf en een huishond. Sommigen gebruiken de term wolf-hond hybride en wolfhond door elkaar, maar er is een belangrijk onderscheid tussen de twee. Wolfhonden zijn niet altijd hybriden, en het wordt vaak gebruikt om een gedomesticeerde hond met een relatief recente wolf voorouders te beschrijven.

Het gedrag van een hybride wolf is aanzienlijk anders dan van haar niet gekruiste soortgenoot. Het dier blijft een roofdier, maar is in karakter meer geneigd een mens te naderen. Het gedrag van zo’n kruising is dan ook minder voorspelbaar. *“Eventuele agressieve neigingen bij de hybride kunnen door angst worden veroorzaakt en kunnen als zodanig onvoorspelbaar en moeilijk onder controle te houden zijn”,* [schrijft het International Wolf Center](#) in de Verenigde Staten.

Het Interprovinciaal Wolvenplan schrijft hierover: *“Het is in het belang van behoud van de soort (wolf) dat hybriden uit de populatie worden weggenomen. Hybriden hebben een verhoogde kans op probleemgedrag en bovendien vervagen ze het soms toch al moeilijk zichtbare onderscheid tussen wolf en hond. Probleem kan zijn het ‘op afstand’ herkennen van een hybride, maar DNA-onderzoek kan uitsluitsel geven. Voor het verwijderen van een hybride exemplaar is een provinciale ontheffing nodig.”*

Gedrag hybride wolf is onvoorspelbaar

Dat ondervond ook bovengenoemde natuurkenner die onlangs op een niet te noemen lokatie oog-in-oog stond met zo'n hybride wolf. *“Hij was grijs en groter dan de andere wolven die ik had ontmoet. De meeste wolven lopen door als ze me zien. Ze zijn niet geïnteresseerd in mensen. Maar deze stapte zonder aanleiding op mij af en bleef op 20 meter afstand in een dreigende houding staan. Ik had mijn fotocamera in mijn rugzak, maar durfde geen beweging te maken. Na hem een poosje strak aangekeken te hebben, liep ik voorzichtig achteruit. De hybride wolf aarzelde of hij wel weg zou gaan. Zichtbaar geïrriteerd liep de wolf uiteindelijk langzaam weg.”*

Deze wandelaar, die de Veluwe in alle uithoeken kent, zo ook waar de onderscheiden wolvenpopulaties zich ophouden, meldde het voorval bij de diverse beheerders. Maar zijn melding werd niet serieus genomen.

Naarmate de wolf langer in Nederland aanwezig is, wordt de kans op hybridisering steeds groter. Zeker in het in hoge tempo waarin het aantal inwoners toeneemt.

Een ontmoeting met een wolf

Een wolf tegenkomen kan een opwindende ervaring zijn. De kans erop in Nederland wordt steeds groter. Toch is het goed een paar zaken in het oog te houden bij een onverwachte ontmoeting. Kenners adviseren:

- Loop niet op de wolf af;
- Leg geen voedsel neer of laat voedsel zien of ruiken;
- Ga niet schreeuwen of woeste gebaren maken, de wolf kan schrikken en

weglopen, maar kan het ook als een aanval opvatten;

- Sta even stil, observeer wat de wolf doet, meestal loopt hij ongeïnteresseerd weg;
- Blijft de wolf staan, loop dan zelf rustig achteruit, totdat de afstand groot genoeg is om verder te wandelen;
- Houdt kleine kinderen vast, laat ze niet op de wolf aflopen.

Als een wolf uit zichzelf op u afloopt, meld het incident dan bij de beheerder én het [landelijk meldpunt](#).

Meer over de wolf vindt u op [deze website](#).